СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 96. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 29-квітня 1941. No. 96. Jersey City, N. J., Tuesday, April 29, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ФАРЛІ ЗА ЄДНІСТЬ БІЛЯ ПРЕЗИДЕНТА

НЮ ЙОРК. — Джеймс Фарлі, бувший почтмайстер, який в останніх виборах стояв досить осторонь від президента Рузвелта, тепер виголосив промову, в якій говорив, що в нинішні часи ціла американська нація повинна зєднатись біля уряду президента Рузвелта і в той спосіб зробити себе сильною і віпорною на зверхні небезпеки. Цю промову він виголосив перед 4,000 почтових урядників, з нагоди їх спільного св. Причастія. Фарлі говорив, що Америка потребує морально-духового відродження в границях засад християнства. Бо лиш це може дати їй подостатком моральної сили вдержати свою демократичну систему і помогти іншим свободолюбним народам в їх боротьбі за волю.

ЗА ДОГМАТИЧНУ ВІРУ СЕРЕД МОЛОДІ

НЮ ЙОРК. — На обіді, влаштованім членами пожарної сторожі з нагоди їх спільного св. Причастія, виголосив промову голова міської ради Ню Йорку, Нюболд Моріс і сказав, що читаючи Гітлера „Май Кампф", він прийшов до заключення, що демократична система мусить також руководитись деякими його засадами, а саме, мусить підростаючу молодь виховувати в демократичних доктринах так само твердо, як Гітлер виховує свою молодь в націстичних доктринах. Гітлер сказав, що колиб йому хто дав на науку 10-літнього хлопця, то по трьох роках він звернув би йому хлопця, але той хлопець духово вже раз на все належав би до нього, до Гітлера.

РОКЕФЕЛЕР ЗА КОНВОЮВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Серед чільних американців, які в останніх часах висловились за те, щоб Америка давала свої военні кораблі для конвоювання, є Джан Д. Рокефелер. Він написав листа до головного видавця „Ди Ню Йорк Таймсу", А. Г. Сулзбергера, в якім говорить, що по докладнім передуманні прийшов до заключення, що треба якнайскорше зачинати конвоювання і шкода тратити час та военні продукти.

ВОГОНЬ В ТЮРМІ.

ВЕЛ ВЕРНОН (Пенсилвенія). — В місцевій тюрмі вибух вогонь і згинуло трьох вязнів, серед них одна жінка. Ці вязні це були хвилеві проступники, увязнені за малі провини. 26-літня жінка Франціс Новасел була увязнена за те, що своє автомобільною трубкою робила по вулиці галас. Заряд тюрми каже, що це вона мусіла навмисно запалити вогонь, щоб тим притягнути увагу людей. Та заки люди звернули увагу вона, і двох інших вязнів, в інших келіях, з диму подушились.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ДЛЯ ПЯНИЦЬ ЗАКОН.

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Лімен підписав стейтовий закон, на основі якого усталено міри, коли можна уважати чоловіка підхмеленим, а коли ні? Того закону потрібно для того, бо часто автомобільні шофери підхмелюються, а опісля повстають нещасливі випадки. Кожний раз мусіли лікарі наново ствердужувати, чи те підхмелення було дійсно небезпечним і чи це воно спричинило нещастя, чи що інше? В законі береться під увагу і це, що деякі заправлені люди можуть більше випити, мати в собі більший відсоток алькоголю, проте бути менше небезпечними, ніж новики, які від двох чарок вже замотиличуть собі голову.

АВТО ПОРАНИЛО СКРИПАКА КРАЙСЛЕРА.

НЮ ЙОРК. — Малий трок вдарив на відомого скрипака Фрица Крайслера як він переходив вулицю і тяжко його поранив. Крайслера в непритомному стані відставили до шпиталя. Там ствердили, що він має заломану чашку. Першого дня його положення було дуже критичне, але тепер лікарі роблять надію, що він виздоровіє. Він має 66 літ.

БУДУВАННЯ ВЕЛИКОЇ БАЗИ В „ДЖОМЕЙКА БЕЙ".

НЮ ЙОРК. — Департамент фльоти закупив цілий майдан у Бруклині, „Флойд Бенет Філд", разом з його гангарами. Департамент фльоти задумує побудувати в заливі Джомейка величезну морську базу.

ПОСАДНИК ГЕЙГ ЗАПЕВНЯЄ СВОЇХ ЛЮДЕЙ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Промовляючи до 15,000 ветеранів старих воен посадник Джерзі Сити, Френк Гейг, заявив, що на випадок інвазії, будучи окруженим такими людьми, як ці старі ветерани, він легко виконає свої обовязки охорони життя жінок і дітей свого міста.

НОВІ ІДЕЇ І ВИНАХОДИ.

ВАШИНГТОН. — „Ди Нешенел Інвентор Кавнсил", при департаменті торговлі, заявив, що він дістає денно від ріжних людей по сто проектів і ріжних думок, як уліпшити якість зброї, або будувати нові машини? Всі ці проекти, коли вони чітко і виразно описані, експерти беруть під увагу і багато з тих проектів і думок примінюється дійсно в виробі военних машин.

ЗА ОДНУ КОМАНДУ НА АТЛЯНТИКУ.

ОТАВА. — В канадійських колах є такого переконання, що патрулювання західньої частини Атлянтику, якого піднялась Америка, повинно опинитись під одною командою. Частинно це патрулювання виконують також канадійські прибережні кораблі. А коли канадійські й американські кораблі мають те саме завдання перед собою, краще буде коли команда над ними опиниться в одних руках. Бо в той спосіб тій службі можна буде надати більшого успіху.

СПРАВА КОНВОЇВ ПЕРЕД СЕНАТОМ

Цього тижня сенат візьме під увагу справу конвоїв. Сенатор Тобі добивається того, щоб під загальні наради конгресу піддати справу конвоювання. Він хоче внести резолюцію, на основі якої виразно булоб заборонено президентови Рузвелтови уживати конвоїв. Та настрій серед сенаторів такий, що вони не дуже хочуть широкої дискусії в тій справі, щоб в нинішню напружену хвилю ще більше не ділити американської суспільної опінії, а також, щоб не заохочувати своєю нерішучістю держав „осі" до нової агресії. Тому в сенатських колах є такого переконання, що внесок сенатора Тобія без ширшої дискусії перепаде.

В колах, стоячих близько до Білого Дому, говорять, що президент на власну руку робив розшуки серед сенаторів, відносно їх опінії в справі конвоїв. Виходить, що 50 сенаторів є за конвоювання, а 45 проти.

НАРАДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПАЛАТИ

Цього понеділка розпочався в Вашингтоні зїзд американської торговельної палати, на який прибуло 2,000 представників з ріжних ділянок американського бизнесу. Представники мають на програмі провірити докладно теперішнє положення Америки і вглянутись у будуче, що чекає Америку під оглядом фінансовим і економічним? Вони, назагал, такого переконання, що нині економіка Америки стоїть на здорових підвалинах і що цей рік під оглядом бизнесу є найкращий від 1929, котрий, як відомо, був рекордовий.

ВТРАТИ В ГОДИНАХ ПРАЦІ ВНАСЛІДОК СТРАЙКІВ

Національний союз промисловців подав до загального відома статистичні дані з яких виходить, що внаслідок страйків у перших трьох місяцях цього року американський промисл втратив поверх три міліони годин праці. У тім числі половину творять ті години, які втрачено біля виробу военних продуктів. Вслід за тим згаданий союз домагався, щоб закон взаїмовідносин праці, який має в собі гострі клявзулі відносно поступовання промисловців, був змінений так, щоб були гострі клявзулі і відносно поступовання юній.

ВУГЛЕКОПНИЙ СТРАЙК ТАКИ НЕ ПОЛАГОДЖЕНИЙ

Страйк у копальнях мягкого вугля, що триває вже місяць, таки не полагоджений. Полудневі копальні таки не хочуть дати своїм вуглекопам по $1.40 денної підвишки, а годяться дати лиш по $1. Тепер в урядових колах очікують чергового кроку з боку президента. Його перший заклик, щоб копальні і робітники відразу приступили до праці, не дав бажаних вислідів.

СВАСТИКА ПОВІВАЄ З АКРОПОЛІСУ

Грецькі й британські вищі військові чини покинули Грецію, коли вже дальша оборона краю стала безнадійною. Разом з ними перенеслась з Греції на Крету чи до Африки велика сила грецького й британського війська, щоб продовжати війну на інших фронтах. Щодо Греції, то антенське радіо, проголошуючи перший раз програму німецькою мовою, заповіло, що военна кампанія в Юґославії й Греції являється для Німеччини скінченою. Колище де є яка стрілянина, то це є „чистка" чи там „наставлення порядку". Німецькі війська ввійшли до Атен, столиці Греції, серед повного спокою. Населення міста, що недавно обкидувало квітами відїзджаючих британських вояків, поводилось поправно, не виявляючи ніякого сентименту, ні за, ні проти. Всюди по вулицях міста панував повний спокій. Було видно мало людей, щоб приглядатись німцям, що займали місто. Перші німецькі відділи, що ввійшли до міста, відразу застромили свастику на високій горі, себто на славнім Акрополісі, що то був на протязі довгих століть свідком не одної такої інвазії. По заняттю Атен зараз понізджавались теж і грецькі пристані. Німецька преса, пишучи про закінчену военну кампанію в Греції, підкреслює, що ніґде не можна було натрапити німцям на британців, бо на фронті були самі австралійці й новозеляндці. Це, як кажуть у Лондоні, пишеться на те, щоб відчужити Австралію і Нову Зеляндію від Англії.

НІМЕЦЬКІ КОРАБЛІ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ

Німецькі звідомлення згадують за частини німецької фльоти, що мають знаходитись на Середземному морі й помагати німецьким летунам нищити британські кораблі, якими відбувається переправа британських і грецьких військ з Греції до Африки. Мабуть іде тут про ті малі субмарини і невеликі судна, що їх німці перевезли частинами до тих пристаней на Чорному морі, що є під їхньою контролею.

ДЛЯ ОБОРОНИ. — Новий модель американського військового повзу, що його будують у фабриках Крайслера в Дітройті. Такий повз важить 28 тон, має на собі одну 75-міліметрову гармату, одну проти-повзову гармату та два машинові кріси.

БРИТАНІЯ ПЕРЕМОЖЕ НІМЕЧЧИНУ ПРИ ДОПОМОЗІ АМЕРИКИ, ЗАПЕВНЯЄ ЧОРЧІЛ

ЛОНДОН. — Не зменшуючи ваги военних неповоджень в Греції, британський премієр Винстон Чорчіл заповів, що Німеччина моглаб виграти війну тільки на заході, але тут вона буде цілком певно переможена. Говорячи через радіо, Чорчіл підкреслив значіння американської допомоги. Казав, що проти 70 міліонів „злобних гунів" стоїть двісті міліонів людей, що мають вже тепер повну перевагу на морі, а в короткому часі матимуть ще й перевагу в повітрі. Вони мають теж величезну перевагу в багатстві, в матеріялах. Вони продукують більше сталі, ніж решта цілого світу. А крім того ті люде рішені боронити поступу перед „злочинними диктаторами" за всяку ціну. Британія, казав Чорчіл, є тепер у далеко кращому положенню ніж була тому рік. Рішення Злучених Держав боронити води Західньої Гемісфери, означає, що американська фльота буде тепер додатком до британської, пояснє Роберт Т. Пост. Допомога Греції, казав Чорчіл, здобула Англії великі симпатії в цілому світі, зокрема в Злучених Державах. Знову допомога Америки не буде, казав Чорчіл, диктована виглядами на зиск чи втрату, але виходитиме з морального сентименту. Про Африку сказав Чорчіл таке, що там є всього до 30,-000 вояків, та що ті малі сили доказали там чудес.

ЗНОВУ ПРО УКРАЇНУ.

ЛОНДОН. — Британський премієр заявив, що Гітлер може тепер поширити военний терен на Еспанію і Африку. Він може піти на Туреччину, а навіть і проти Росії. Він, казав Чорчіл, готов заняти пшеничні поля України і нафтові Кавказу. Але, куди би він не пішов, підкреслив Чорчіл, він не уйде руки пімсти.

ПОГОЛОСКИ ПРО УКРАЇНУ З ВІШІ.

ВІШІ (Франція). — Асошієйтед Прес подає, що в дипльоматичних колах постійно далі твердять, що найближчий крок Гітлера буде звернений в сторону України. Дипльомати навіть твердять, що саме тому Совети стягають тепер найкращі военні сили з Сибіру на Україну. Ось той евентуальний рух Гітлера в сторону України пояснюють тим, що він змушений іти на Еспанію, щоб дістатись до Ґібралтару й Африки. Та Еспанія виснажена і голодує. Не поможе тут нічого й Франція Петена, через яку будуть машерувати німецькі війська до Еспанії, бо й вона не має поживи. Значить, що заки Гітлер рішиться на наступ через Францію і Еспанію, він мусить заняти Україну, житницю Европи. Це означалоб війну зо Сталіном. Та її, очевидно, не буде, якщо Сталін забезпечить Гітлерови довіз поживи з України договорами. Але й це означає, що контроля над продукцією і довозом булаб у німецьких руках.

АМЕРИКА БУДЕ СКОРО У ВІЙНІ.

ЛОНДОН. — Таке заповів Вернон Бартліт, член британського парляменту. Він також заповів военну британську тактику на найближчі часи. Виходить, що британці будуть відступати в порядку, поки не надійде повна американська допомога.

АМЕРИКА ПО СТОРОНІ БРИТАНІЇ.

КЕЙП ТАВН (Африка). — Ґен. Смутс, премієр Полудневе-Африканської Юнії, заповів, що Америка піде до війни і буде боротись по стороні Британії.

ВІЙНУ ВЕДУТЬ КАПІТАЛІСТИ, КАЖЕ МОСКВА.

МОСКВА. — Комуністичний Інтернаціонал видав відозву з нагоди наближаючого першого травня. В ній взивається робітників усіх капіталістичних країн, щоб обєднались проти воєн, що викликує капіталізм. Далі кажеться також і про те, що Америка щораз далі дає себе втягати у війну. У звязку з тим пишеться, що американські комуністи, що працюють проти того, щоб Америка ішла до війни, працюють „у справжнім інтересі американського народу".

В ІТАЛІЇ ДАЛІ АТАКУЮТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

РИМ. — Юнайтед Прес подає, що в італійських газетах далі є повно нападів, звернених проти президента Рузвелта й американського уряду. Закидується їм, що „вони завинили катастрофу Юґославії й Греції", бо заохочували їх до опору. Далі Ґайда пише, що в Америці нема демократії, бо президент Рузвелт виступив проти полк. Линдберга за те, що „він має інші погляди ніж торговці війною".

СУЕЗ НА ЧЕРЗІ.

РИМ. — Якщо буде так, як заповідають в Італії, то найближче німецьке военне потягнення буде звернене в сторону Суезького каналу.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ШУМОВИННЯ ПРИ „РОБОТІ"

Наближається у нашому громадсько-організаційному життю час, коли є змога великим шарам зорганізованого американсько-українського громадянства провірити законним способом навіть і громадянсько-політичну працю тих осіб, що поставлені на чолі наших провідних установ. Маємо тут на думці в першу чергу конвенцію У. Н. Союзу, себто тої організації, для якої наш часопис являється урядовим органом. Значить, що є отсе нагода для людей доброї волі виступити чесно, отверто, явно зо заввагами чи критикою діяльности згаданих осіб. Це є навіть обовязком таких людей сказати, що добре, якщо таке є, або назвати злим те, на що організація, чи її провідники не домагають. Добро наших організацій й чистота нашого народнього життя навіть вимагають, щоб так було. І цілком певно так і буде на наближаючійся конвенції У. Н. Союзу. Делегати, яких буде понад чотири сотки, матимуть цілком певно повну нагоду висказати свої думки, а крім того, по провіренню діяльности, давати вираз довіря чи недовіря тим, яких діяльність провірювано.

Та інакше представляється ось та справа, коли хтось поступає в незаконний і нечесний спосіб. А так поступає той, чи може ті два чи три, що розіслали анонимне письмо, затитуловане „До делегатів на XX конвенцію Українського Народного Союзу", а підписане „Група членів У. Н. Союза і делегати на XX звичайну Конвенцію У. Н. С.". Особливо нечесне є тут ще і те, що для баламучення делеґатів і громадянства подано на коверті адресу дому У. Н. Союзу, з чого міг би дехто вносити, що ця відозва вислана кимсь, що працює в У. Н. Союзі чи „Свободі".

На того роду пашквілі не звертали6 ми ніякої уваги, як це робили і в минулому, якби не ті важкі часи, в яких тепер живемо і якби ті делегати, що такі письма одержали, не просили нас, щоб згадати за те в пресі й таким способом людей остерегти, щоб знали, з якого джерела такі письма виходять.

Отже заявляємо, що одно певне, що з чистих і чесних рук ось такі відозви не виходять. Ні з таких, що мають на серцю добро наших організацій, добро Америки чи українського імени та української справи. Це виходить з рук тих невідповідальних амбітників, що й давніше послугувались подібними методами, думаючи таким чином дістатись до проводу в нашому життю. Це ті самі, що помагають найтемнішим силам кидати ріжні плями на українське життя в Америці, звязане зо справою допомоги визвольним змаганням українського народу в Европі. Вони добре знають, що не зможуть таких наклепів на Конвенції видвигати; бо за ними нема й крихітки правди. Тому теж не мають відваги підписати свого імени під тими злобними брехнями, обчисленими тільки на те, що може хтось знайтись, що його такі брехні залякають, що дасть їм віри. Та таке поступовання — це в теперішню пору — є злочинне. Так треба до нього ставитись і так його треба розуміти. Це робота — шумовиння, а ніщо інше.

РЯТУЙМО ЧАСОПИС, ПОКИ МОЖНА

Хто читав статті про важливий стан американської преси, так той, що пишеться англійською мовою, як і той, що вживає якоінебудь іншої мови, не може з того робити висновку, що газети на це нічого не роблять. І наша газета теж не з тих, що приймає удари, які на неї сиплються, спокійно, лежачи, нічого на це не роблячи. Наша газета робила й далі робить заходи, щоби вийти з трудного фінансового становища. І робила їх на всі боки.

Передовсім заряд дивився за те, чи не можна зменшити видатки на матеріяли. Він шукає, чи не можна би набути якийсь матеріял дешевше, але тут він не може зробити більшої ощадности, бо головний матеріял, яким папір, не продається в свобідній конкуренції. Ним торгує властиво одно підприємство, і хто від нього не купує, паперу дістати не може. Якийсь час тому появилася була можливість купувати папір дешевше з прибалтійських країв, але можливість війни остерігала заряд братися за цей засіб, і ця обережність показалася виправданою. Нині ми можемо бути раді, як папір маємо та будемо дальше діставати без дальшого збільшення цін.

Зменшення видатків на робітників, навіть якби таке було оправдане, не можливе, бо заплата для друкарських робітників є обнята умовою з Радою Робітничих Відносин. Збільшення продукції праці вимагає передовсім вкладу на нову машинерію. Робітник може поправити продукцію хіба тоді, як машинерія працює добре.

Через нинішні обставини, через зменшення кореспонденцій з краю, зменшення оголошень, теперішні редакційні сили при „Свободі" і при „Юкрейнієн Віклі" є переправцьовані, й якщо їх число не буде збільшене, вони будуть певно один за одним далі заломлюватися. До того редакційного робітника треба вважати фаховим робітником і як такого управненим принаймні до такої заплати, яку побирає фаховий робітник.

Заходи коло приєднання більше оголошень американських фірм розбиваються об їх політику давати оголошення передовсім до місцевих газет і то найрадше до газет з великою циркуляцією. Збільшення великого числа членів від обовязку передплачувати часопис мусіло зачасом відбитися на оголошеннях. Число оголошень українських народніх підприємств, що було все дуже важною основою чисто українського реклямового бізнесу зменшилося за започинанням українських імпрез під впливом подій в Европі.

Збільшити приходи з друкарських робіт було би можливо лише тоді, якби наша друкарня була в місцевості, де є більше нашого народу, ніж є в Джерзі Сіті. Коли запроваджено щоденне видавання „Свободи", друкарня мала гарний правильний прихід кожного року з друкування календаря, що був обовязковий для 30,000 членів. Нині календаря в вільнім продажу не можна продати понад 2,500 примірників, що цілком не поплачується, бо навіть книжки, що була „найкращим купном" в українській книжковій торговлі в Америці, не можна було продати більше, ніж 3,500.

Через це й прихід з книгарні не може заступити видавництва. Стара іміграція читає нині українських книжок щораз менше. З перерванням довозу нових книжок зо старого краю правильні читачі не мають уже що читати. Американський ринок для українських книжок замалий, щоб виправдати друкування книжок в Америці на більшу скалю. Англійські книжки про українські справи, що їх видають ріжні українські установи, молодь українського роду бере хіба, як дістає даром; це книгарського обороту не поможе.

Число передплатників, що не є обовязані переплачувати як члени У. Н. Союзу, дещо зросло, але з огляду на заціклення наших читачів справами старого краю та зоглядом на зірвання правильних звязків зо старим краєм через війну значнішої поправи в цьому не можна сподіватися. Англійський додаток таких передплатників просто не мав і ледво чи буде можна цього сподіватися.

У таких ситуаціях часописи звичайно рятуються тим, що підносять передплату. Цього „Свобода" зробити не могла без рішення конвенції. Це була би правильна і природна розвязка справи, бо передплата на „Свободу" була встановлена, коли „Свобода" побирала правильно передплату через У. Н. Союз від усіх членів Союзу, коли від передплати просто ніхто не був звільнений, коли бизнес з книгарнею, принагідними роботами й оголошеннями, був найкращий і коли ціна на матеріяли й роботу були далеко нижчі (коли не було наприклад соціяльного обезпечення). Лише ті обставини оправдували встановлення передплати так низько. Що вона була й є низька, видно хоч би з порівняння з передплатою за щоденник в Галичині. Газета, поставлена на здорових бизнесових основах, мусілаб мати можність жадати від своїх читачів більшої передплати, як через воєнні або інші обставини кошти видавництва побільшаються або приходи її зменшуються.

Колиб це не було можливим, а газета мала би ще далі виходити в такім самім обємі, то треба би обнижити газеті рент, який вона платить У. Н. Союзові (У. Н. Союз міг би евентуально одержати частину цієї втрати в цей спосіб, що міг би перебрати на свої потреби частину убікацій, що їх досі займала „Свобода").

Колиб це показалося неможливим, або якби це з часом показалося невистарчальним, тоді „Свобода" не мала би іншого виходу, як зменшувати своє видавництво, себто виходити менше разів, як досі.

Ці факти й міркування подається до відома нашому громадянству з повним підчеркненням важливости положення нашого часопису. Серіозність цього положення тут не прибільшена. Факти з американської преси, хоч куди краще ситуованої від чужинецької, вкажуть, що загроза вже неминуча та що всі ми, що дорожимо українською пресою, робітники преси, її читачі й члени У. Н. Союзу мусимо доложити всеї найсеріознішої застанови й всіх можливих зусиль, якщо ми маємо вивести наш часопис з критичного положення й його вдержати при житті.

30 СОВЄТІВ

Професійні спілки на послугах московського імперіялізму.

Спілки ці з відповідними робітничими організаціями поза межами СССР нічого спільного не мають, тому й советських центрів не принято. Спілки ці служать звичайними знаряддями визиску і поневолення перед усім чужонаціонального робітництва ССР, особливо тепер, в часі війни. Це можна виразно бачити і з справодання про наради XI. загальних зборів Всесоюзного Центрального Совета Професійних Спілок видрукуваного в „Ізвєстіях" з 29. березня. На порядку денним цих зборів стояли дві справи: Праця професійних організацій над виконанням народньо-господарського пляну 1941. р., та буджет їх на поточний рік. З доповіддю в цих справах виступив постійний голова Спілок Шверник і заявив між іншим, що „ЦК Спілок і їх фабричні комітети провадять соціялістичні змагання по підприємствах в спосіб біюрократичний, формальний і канцелярський..." Приклади цього наводиться як звичайно в таких випадках головно і передусім з України.

„Представники ЦК професоюзів виробу тяжких машин бували часто в Горлівських машино-будівельних варстатах, але вони не звертали уваги на те, що вирібний плян тут недовиконується, хоч майже 90% всіх робітників охоплено соціялістичними змаганнями. Причиною цього є те, що справжнє кермування тут заступлено галасливою парадністю..."

„ЦК союз робітників автомобільного транспорту півдня (отже знов України) вироблв інструкції відносно контролі над видатками з фонда зарібної платні, які мають 23 сторінки тексту, 55 розділів, 154 точки і 21 сформулювання. Цей твір канцелярської творчости містить в собі цілу купу цілком незрозумілих приписів, які можуть лише заплутати чинність профсоюзів."

„Професоюзи дбають про те, щоб норми праці були виконані і перевиконані..." Отже професійні спілки, завданням яких є боронити інтереси робітництва, кермують в СССР посіпаки московського уряду і погоничі робітництва.

„Нове в колхознім русі".

Під цим гумористично-цинічним титулом умішено в „Ізвєстіях" з 29. березня велику статтю (фейлетон), де з безглуздою чи удаваною наївністю розписується про нові „добродійства" колхозного ладу, а зокрема про „додаткову платню колхозникам" яка є, як відомо, „привілеєм" самої лише України. Говориться в статті між іншим наступне:

„Грошевий прибуток всіх колхоців СССР в 1939 виносить понад 18 міліярдів рублів. Розподілено його в наступний спосіб: податки і побори — 9%, зворіт позичок на вклади капіталу — 3.5%, витрати на потреби робітництва — 21.5%, адміністраційно - господарські видатки — 1.5%, відчислення на культурні потреби — 3.4%, на доповнення неподільного фонду — 14.3%, оплата від днів праці колхозників — 47.2%..."

Отже понад половину того, що витворює своєю працею колхозник, забірає собі, в тій чи іншій формі московський уряд формально, фактичною значно більше, з огляду на знижаючу купівну вартість паперового рубля. Дійсно розміри московського визиску виявляються властиво при „розподілі" збіжжа і бобових ярин, який відбувається в наступний спосіб:

„Обовязкові поставчання державі — 14.3%, оплата Машиново-Тракторних Стацій натурою — 19.2%, зворів позиченого насіння — 44%, вилучення в непорушний фонд насіння і обезпечення — 18.2%, вилучення на непорушний фонд годівлі і обезпечення худоби — 13.9%, відчислення до фонду обезпечення старих і дитячої захоронки — 0.8%, інші видатки — 2.7%, оплата днів праці колхозників — 22.9%..."

До цих красномовних цифр нема властиво чого додати. З огляду на те, що колхозники в колхозі фактично нічого не належить, не дістає він в дійсності навіть третини того, що витворює своєю працею. Сталінізм зробив справді дуже поважні доповнення й до марксизму й до ленінізму!

В якій мірі Україну й інші південні чужонаціональні республіки визискується більше ніж московські землі, видно вже з того, що майже виключно на півдні управляється так звані технічні рослини, себто цукрові буряки, тютюн, бавовняк, олійні культури і т. і. за які колхозникам платиться не збіжжем, а безвартними папірами. Але спеціяльно для України і цього визиску ще замало. Тому тут запроваджено „додаткову" платню, яку колхозник може дістати лише вимково, наслідком поважного підвищення вирібної норми, а разом з тим зменшено переєчисну платню. Про „добродійство" цих „премій" часопис пише: „Вже давно і з великим успіхом діє система додатків колхозним робітникам на технічних культурах та кращим учасникам скотарських бригад. В Запорізькій області наприклад 21% всіх колхозів дістали додатки за перевиконання пляну постачання технічних культур і 32.4% їх дістали за перевиконання пляну державного закупна, разом 5.8 міліонів руб. В Дніпропетровській області відповідні цифри виносять 29.2% і 23.8%, разом 3.7 міліонів руб. В Криму ці цифри виносять 5.8% і 7.2%, разом 2.5 міл. руб. Крім того колхози виробили таким робом Запорізької області в 1940 р. 2.7 міліонів днів праці, в Дніпропетровській області 3.2 міл. днів і в Кримській АСС 688,000 днів праці..."

Оскільки мізерні в дійсності ці цифри, можна легко зрозуміти, коли зважити, що кожда з означених областей має від 1.5 до 2 міліонів колхозного населення. Отже на особу припадає 2—3 рублі і кількаж днів праці, за які платиться пересічно якісь 3 кільограми збіжжа. Отже доводять „Ізвєстія" властиво те, що хотіли заховати, а саме, що додаткова праця на Україні має бути наскрізь примусовою, а „додаткова" платня новим засобом визиску. Стільки „нового в колхознім русі".

Грузія не любить телеграфу.

„Ізвєстія" з 27. пишуть під титулом „Карність при телеграфі" між іншим наступне:

„В минулім році Тбілісі (Тіфліс) доставив 24% всіх телеграм з опізненням. Лихо є в тім, що при телеграфі нема карности. Тих телеграфістів, що не приходять на роботу чи спізнюються, карається, а тих, що приходять своєчасно до бюра та виключивши апарат лягають спати, поличається без кари. Майже що дня урядовці не відповідають годинами на телеграфічний заклик, чи відповідають, що телеграми перебрати не можуть, в Коспі, Поті, Боржомі, Ахалкалаки, Горі в обласнім осередку Південно-Осетинської автономної области та по інших містах. А в телеграфній централі лежать годинами сотки телеграм. Диспетчери та начальники черги в Тбілісі не маючи змоги докликатися телеграфіста до почтового уряду телефонують до почтового уряду і благають його прийти до апарату. Буває, що й в почтовім уряді ніхто не відповідає, тоді звертаються до районової міліції і прохають її знайти телеграфіста та відпровадити його до апарату. Протягом лише самого лютого мав центральний телеграфічний уряд в Тблісі 692 телефонічні розмови цього роду, які коштували державу 3,400 руб."

Грузини мають властиво цілковиту слушність, коли мало цікавляться телеграмами, від яких нічого доброго не чекають. А поза тим треба сподіватися, що військовий телеграф в СССР працює не краще цивільного.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(10)

Слобідка виряджала і своїх хлопців у повстанці. Тепер вони з радістю збиралися. Повитягали зброю з льохів, із ям, вистругали, відчистили, що вимискувалася у світлі місяця. Хто мав доброго коня, брав під сідло, а решта — пішки.

Віджили і старі при молодших. Радили, як краще пробратися непомітно лісами. Пригадували знайомі стежки, наказували обережність. Пхали в руки мішечки з харчами.

А молоді невгомонні — вжеб іщли, їх аж охота поміряться із скорпот сильнішим ворогом. Ще до сходу сонця їм бути слід у Винниці. Їм треба конче помогти галичанам здобути її, вигнати червоних. Йосип їх вів! І вони були горді, що в них не-або-який отаман.

Жидйк ночі, щоб піти походом.

Місяць світив ясно; тінями розцвілих вишень кидав по зеленому, запашному саду. А в садах шепіт, сльози, вриване ридання...

Йосип у повній зброї, біля нього Ярина. Бліда, бліда, неначе місяць румяниці з лиць украв.

— Я йду, Ярино! Та я, серце моє, на завжди при тобі!

Ярині жаль роздирав груди.

— Я вернуся, кохана! Заспокійся! Може вже й завтра буду тут, як добре справимося.

Але заспокоїти дівчини не вдалося. Йому самому, як тяжкий камінь давила журба груди.

— Не побачити мені вже тебе, соколе ти мій!

— Я вернуся, серце!

— А мені так тяжко, так тяжко... Здається на завжди прощаємося...

— Не турбуйся, Ярино! Я вернуся скоро!

Останній поцілунок, останній погляд, тужний до болю, і — пішов.

— Йосипе!

Хотіла бігти, — ще хоч одніське слово почути з коханих уст.

Не почула. Лише тупіт кінських ніг відбився в нічній тиші.

— Йосипе!

Хрест святий післала за ним у дорогу, і благання німі, і скаргу дівочого серця.

Але й ця слабість дівочого серця мусіла незабаром перетопитися в неї в бажання перемоги, коли згадала, кілько вже покладено трудів, кілько вже впало жертв. Тому мусіли замовкнути почування туги за милим, вони заховалися десь у найглибший куток серця, його виповнила вщерть жажда тої останньої великої перемоги, по якій життям людей володітиме тільки радість і щастя.

І заспокоїлася Ярина...

Як повстанці проїжджали попри дім Пшебюрського, за ними стежив хтось ізза вугла і злобно підсміхався. Коли вже останні верхівці ховалися за вершком, скочив і собі на коня та помчав поза село у протилежний бік.

*

Ще й не свитало, як у Слобідку віхали „червоні". Як тоі сарани, так їх багато.

Тихо-тихенько, мов ті дикі коти — підсувалися під стріхи- по-три, по-чоти під кожну хату. До Мусія в садибу ввалилася їх ціла гурма.

І нагло — голос одчаю, божевільного страху прорізав сонкий досвідку. Кати вдерлися до хати.

Вязали всіх по черзі, як баранів. Хто опирався, боронився — стріляли.

Повязаних виводили з хат і зганяли на майдан. А там — чоловіків під церковний тин, до кілля шнурами сильно прикріпляли, жінок і старих замикали в церкві.

Крики болю й жалю, благання мішалися з грубою московською лайкою.

— Хахли!

— Ви бунтувати захотіли?!

— Ви банди повстанські заводити задумали?!

— Постріляємо як собак!

— Вам України захотілося?!

— Постривайте! Пождіть!

Груба лайка, і свист нагаїв і шомполів.[24])

Груба лайка, й безсоромне знущання над жінками.

Груба лайка, й удар ножем у спину.

І так до вечора.

До присмерку вганяли по селу, доки всіх до одного не поперевязували, не позамикали в церкві.

Як упали до Мусія в хату, то перший, що станув перед Ярицою, був Копачов.

Задоволено, переможно посміхнувся.

— Тепер уже не втечеш, запекла хахлачко; Хотів тебе за товаришку, за жінку колись узяти — та тепер віддам своїм „ребятам" на втіху.

Ярина мовчала; лише кутики уст дрижали, очі палали вогнем. Вона рішена була вже на все.

(Дальше буде)

[24]) Шомпол — прут, що ним забивають набій у дуло.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ В КАНАДІ

(З канадійського часопису „Українські Вісти").

В Ґретні мав я вже знайомих. Також мій первий брат Михайло Єліняк перебував тоді там. Коли я прибув до Ґретни з жінкою й дітьми: Марією, Федором і Магдою, то знайомі дуже нами втішилися. Бо перше вони не хотіли мене з Ґретни випустити й думали, що я вже до Канади не верну. Але я їм сказав, що їду по жінку й дітей. Однак вони не вірили, щоб я вже був жонатий й мав діти. Тепер, коли побачили жінку й дітей, то з радости принесла жінка Лейви моїй жінці, смальцю, мішок муки і всього іншого до їди. А я тимчасом найнявся до німців пасти громадську худобу. Давали мені на рік ґрішми 80 долярів, а збіжжям 80 бушлів пшениці й 40 бушлів ячменю. На цій службі перебув я 4 роки в Ґретні. Заробив дещо ґрошя.

Тепер я задумав пошукати за землею. Німці, коли довідалися про мій намір, почали за мною жалувати. Вони були з мене вдоволені, бо я їм щиро працював. Я хоч малий був, але до праці цікавий. „Чого відізджаєш звідси — питалися — тобі тут хороше між нами жити". Я їм відповів: — „Мені між вами хорошо, але мені треба пошукати для себе землі й тому я між вами не можу бути". Сказав мені один із них: „Ти будеш великий хазяїн!" Мій брат Петро вже фармерував, коло нинішнього Чипмену, а я взяв собі землю коло него.

У Вінділ я замовив собі ґару, що коштувала мене $40. Там запакував до неї дві корови, 30 курок, віз за $29, плуг за $12, 12 мішків муки, 8 шинок і трохи полотна, що його жінка накупила для дітей. В Ґретні народився син Іван, що його я по році охрестив за границею у якогось римо-католицького священика, а миропомазував мойого сина вже на Востоці в Алберті о. Строцький. Коли приїхав я до брата Петра на Чипмен, то він поставив на моїй фармі тимчасову буду й накрив її зверху дернюками. Я зараз забрався до будови хати. В день возив із ліса дерево санками, а вечером їх направляв, бо вони були моєї роботи й часто псувалися. О, Боже мій, що то ми в перших роках набідувалися! Але жінка була моцна, то робота йшла.

Коли я приїхав до нинішнього Чипмену, то я вже застав церкву на Стар. Будували її майже Небилівці. Іван Пилипівський возив дерево, мій брат Петро з Чипмену й Мих. Романюк з нашої околиці. Майстрові за будову заплатили 300 долярів. О, Боже мій, як то ми всі тішилися тою першою церквою на Стар. А відтак зачалася тяганина по кортах за цю церкву, бо записали її на тростістів. Я сам мусів заплатити нашому оборонцеві $10, а там нас тоді в Мондері було много. Михайло Романюк заплатив Павлові Пасемкові $50, щоб його вже більше не тягали по кортах. Іван Старко старий заплатив до 18 соток. А деякі потратили в процесі по фармі й дві. Вкінці процес опинився в Лондоні й греко-католики програли. Бо недобре від початку записали церковний маєток.

Отця Нестора Дмитрова не пригадую собі. Чув я від людей, що бідував. Мешкав у якогось протестанта. Продав своє футро й виїхав до Злучених Держав. Знав я о. Заклинського. Відправляв у моїй хаті 3-4 рази. Але й він по році виїхав. Отець Жолдак, мав лише раз відправу у хаті Пасемка. Отець Строцький перебувал стало у хаті Данчука й правили часто у Сопка й Івана Старка. За о. Філясом люди дуже банували. Потішали й мене, кажучи: „Єліняку, Єліняку! Не журіться! За кілька літ то всьо інакше в Канаді буде". Боже мій, Боже! Як люди за ними плакали. А вони потішали: „Не плачте, не плачте! Священики вкороті з краю прийдуть". Отець Пилипів правив у моїй маті 4 роки. Відколи приїхав о. Крижановський в наші сторони — настав спокій.

Тепер я перебуваю у сина Івана. Часто заходжу до сина Петра й зятя Ів. Старка. Найбільше в знаки далась мені праця. Сонце не знаходило мене в ліжку. Заліз у довги, коли синам купив один кводер, другий... Але тому, що колись худоба була дороща, то поволі посплачував довги. Колись любувався в годівлі худоби. Але відтак ціна впала. Корову вартости $140 мусів я продат за $8. Тепер мешкаю в сина Івана. Всі вибираються на фарми до роботи, а я вже зістаю вдома коло дітей, трохи ходжу коло курей і безрог, напомпую води, подивлюся, поплачу, бо я вже нездужаю, як колись. От і нині. Я бувби пересидів вдома. А тут ласка небесна. Отці привезли мене до себе. І я мав нагоду бути вчера й нині на відправі.

(Кінець).

ЮРБА ВАЛІЙЦІВ ВИТАЄ ПРЕМІЄРА ЧОРЧИЛА. — Щоб відповісти на привітання юрби в Свонсі, в Валії, Чорчил ставить свій капелюх на палицю.

Конвенційні Проекти

[21]

Товариство ім. Тараса Шевченка, відділ 64. У. Н. Союзу в Петерсон, Н. Дж., подає під розвагу конвенції такі точки:

1. Щоб відділові урядники були плачені з головної каси У. Н. Союзу.
2. Тим членам, що позичають гроші в У. Н. Союзі на їхні грамоти, щоб знизити відсотки.
3. Щоб У. Н. Союз оплачував відділове листування і посилки грошей.
4. Як можна, щоб У. Н. Союз помагав відділам покривати бодай частину розходів, які вони мають за винайм саль на їхні збори.
5. Щоб членам у клясах Т і О давати більшу дивіденду.
6. Щоб вибрати до головного уряду і молодих людей.

Василь Матійчук, предс.;
Сергій Вінявський, касієр;
Іван Бурній, секретар;
Антін Зелінський, делеґат.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КРИВДА ЛЕМКІВЩИНИ — ШКОДА УКРАЇНИ.

Найбільшою здається мені кривдою Лемківщини окрім її поневолення була та, що її сини, які мали осягнути освіту, оставляли її й розїздились не тільки в Україні, але і поза її межами, а там вчили інших, а не тих, яких повинні були вчити там, де виросли і звідки виїхали. Лемківщину оставляли, як сироту, але не саму, а з ворогами і на радість їхню. Землі Лемківщини були найскорше поневолені зо всіх земель України. Вороги України гнобили Лемківщину, мадяризували і польонізували. Тяжко було жити у поневоленій Лемківщині за весь той довгий час, а при кінці девятнацятого століття селяне Лемківщини почали виїздити в Америку і в Славонію замісць переселятись зо сіл, у яких було тісно, до міст, які були в чужих і ворожих нам руках, так як того вимагав інтерес української нації. Так було, але так не повинно було бути. Визначні лемківські діячі, які виїздили з Лемківщини повинні були бути: апостолами і сторожами Лемківщини і не допустити вовків, що в овечій шкірі підходили до лемківських кошар.

Ми всі, лемки й лемкині, що пізнали, що ми є синами й доньками України, знаємо, що наша Лемківщина не є такою, якою ми її бажаємо видіти та якою вона повинна бути. Цебто такою, щоб її сини і доньки знали назвати себе так, якими вони в дійсности є і якими були наші батьки, діди і прапра-діди. Бо всі вони були дітьми Великої Української Родини, з якої і ми походимо. Наші предки обороняли Лемківщину перед ріжними ворогами, своє життя у боротьбі віддавали і зуміли її оборонити, щоб її не втратити. І хотяй український нарід не є ще вільний і не має своєї держави, то проте він в більшости таки далі живе на рідній, прадідній землі, а в скорому часі визволиться з неволі і створить свою державу.

Про національну несвідомість наших лемків й лемкинь знають наші брати та сестри з інших земель України. Але ту справу вони часами переборщують і тим самим вони лемків й лемкинь кривдять — їх понижують. Бо мало знати одне, бо ще треба знати друге. А іменно: Треба знати всі ті причини, які склалися на поневолення Лемківщини.

1. Лемківщина давно вже є поневолена і поділена монголами і ляхами. 2. Лемківщина знаходиться в трикутнику зо своїми трьома сусідами-ворогами; з північного заходу з ляхами, з півдня з монголами, а зо заходу зо словаками. 3. Лемківщина є одна із бідних частин України. 4. Лемківщина була оставлена на ласку зайдам-катам, бо її сини виїздили з Лемківщини в інші частини (більші осередки України), а навіть на чужину вчити інших, а в Лемківщині вчили по свойому ті, які поневолили її й ще інші аґенти, які були прислані іншими державами, щоби наш нарід розєднювати і його в темноті гримати. Всі вони робили те, що їм того потрібно було.

Те все, що є повижче сказане, є дійсною правдою, Лемкувщині великою кривдою, а Україні великою шкодою. Для підстави повижчого сказаного хай посвідчить: „Ілюстрована Історія Лемківщини" Юліяна Тарновича, що була друкована й в „Свободі". Там сказано, що „Лемківщина — в порівнанню з другими українськими землями видала багато духових і світських діячів."

Там є поданий теж і спис, хто звідки вийшов, а де зайшов-виїхав. Ті діячі повинні були працювати, як не всі, то хоч більшість із них, в Лемківщині і познайомити лемків з такими велитнями України, якими були Шевченко, Франко та інші. Тоді Лемківщина не булаб осталась позаді інших частин України, а як настав 1918. рік то історія України булаб інакше записана, як вона є. Лемківщина булаб дала таку силу на оборону України, що південно-західні межі її булиб забезпечені.

Хто ще не знає сили Лемківщини, то ще її пізнає. Прецінь досі Лемківщина була в безвихіднім положенню:

1. В руках ворогів. 2. Не мала своїх провідників, які повинні були бути в Лемківщині.

А прецінь її сили у слушний час зірнались і боролись та вмирали за визволення усіх земель України. Боролись в рядах Української Армії та в дома. Лемківщина боролась з ворогами хотяй замало було тієї сили, якої треба було для оборони Рідного Краю — України. Ось що пишеться у згаданій історії: „В рядах боєвих відділів 1. Полку Українських Січових Стрільців, як вірні сини України виступали вояки лемки, з глибокою вірою в серці в повну перемогу нашої слушної справи". Дальше слідує спис стрільців, хто й звідки, та хто помер, де та коли.

Завдяки сильній і твердій українсько-козацькій волі лемки й лемкині задержали хотяй не цілу Лемківщину такою, якою вона була передтим, бо її „обскубали" наші вороги, але таки задержали, бодай половину і не дали її ворогам „зїсти". А в будуччині українська Лемківщина має відродитись-воскреснути вся, враз зо всіми землями України.

Ще є лемки й лемкині, що живуть на вільній американській землі, які ще не пізнали себе і не знають, що всі ми є українці й українки та сини і доньки України. Тут за морем є велика нагода навчитися всього того, що є нам всі потрібне, а чого ми не мали нагоди навчитись у рідним краю. Ми, що пізнали світло правди, повинні його понести між тих братів і сестер, що не знають, що вони потомки славних козацьких прадідів.

Ми лемки й лемкині не повинні бути у хвості, а на переді, бо Карпатська Верховина є одна із тих частин України, яка родить здоровий мозок. Тільки треба його розвинути і використати для України. І так, а не інакше повинно і мусить бути.

Пірвім раз на завсіди з байдужністю. Не позвольмо в будуччині нікому, щоб з нас посміявся. Ідім повним кроком вперед, як нам лицює іти. нам може заперечити того і заборонити тут у вільній землі? Ніхто, а хіба тільки наша байдужність, наше вперте лінивство. А так не повинно бути! Отже хто з нас почувається лемком й лемкинею, будьмо гідними і вірними синами й доньками своєї поневоленої Української нації і своєї батьківщини України. Працюймо для її визволення, а воно певно прийде.

Василь І. Челак,
Торонто, Онт.

АМЕРИКА ПОМАГАЄ СТАЛЕВОМУ ПРОМИСЛОВІ БРАЗИЛІЇ.—Американський уряд дає Бразилії позичку в сумі 20 міліонів долярів на розвинення сталевого промислу. На світлині конференція в цій справі; в конференції взяли участь: американський амбасадор Кафері, бразилійський президент Варґас і Пірсон, президент експортового банку.

ФОНД РЕКОРДОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

(Виказ число 6)

За почином Українського Конґресового Комітету наспіли далі оці датки і замовлення на рекордовання української пісні у виконанні хору проф. Олександра Кошиця:

Збірка з нагоди річниці 59-го відділу Союзу Українок Америки, Болтимор, Мериленд, даток	$ 5.00
Збірка на зборах відділу 51 У. Р. Союзу, Сисеро, Ілл., даток	11.00
Збірка на хрестинах у гр. Мирослава Трипелюка, Ню Йорк, Н. Й., даток	5.50
К. Качмарова, Ст. Пол., Минн., замовлення	10.00
Андрій Турко, Олифант, Па., замовлення	10.00
Збірка на срібнім весіллі у гр. Анни і Степана Пограничних, Елизабет, Н. Дж., два замовлення	20.00
Юрій Шумовський, МекКіз Ракс, Па., замовлення	10.00
Григорій Боєчко, Бруклин, Н. Й., замовлення	10.00
Іван Микитка, Джерзі Сити, Н. Дж., замовлення	10.00
Дмитро Братусь, Рочестер, Н. Й., замовлення	10.00
Передтим проголошено	1,009.48
Разом	**$1,110.98**

Зо замовлень, які наспіли дотепер, у виказі подані тільки ті, що заплачені готівкою. Хто прислав замовлення без грошей, того прохається прислати належитість за десять рекордів (20 пісень) в сумі $10.00. Конґресовий Комітет ґарантує замовляючим, що вони одержать замовлені рекорди, або зложена ними сума буде їм повернена в цілости, якщо через брак відповідної кількости замовлень виконання рекордів не буде можливе.

Кому так вигідніше, той може пересилати датки чи замовлення також через канцелярії запомогових організацій або редакції їхніх ґазет. Касієр Конґресового Комітету видасть посвідки на такі посилки після доручення йому грошей.

Степан Корпан,
касієр Українського Конґресового Комітету

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Ювилей в честь О. Кошиця.

Заходом хору Народнього Дому, при співучасти хору парохії св. Йосафата, відбувся в нашій громаді дня 5. квітня ц. р. ювилейний концерт, в честь 45-літньої музичної праці нашого дірігента і композитора проф. Олександра Кошиця.

Концерт відбувся в галі Народнього Дому при Джозеф евеню, яка має 400 сидячих місць. Галя була виповнена вщерть. Концерт почався точно, в означений час. Програма складалась з хорових точок і промов. Перед початком концерту члениця комітету панна Катерина Федьків привітала входячого в салю проф. Кошиця разом з його дружиною гарною промовою в англійській мові. Публика повитала ювилята рясними оплесками.

Першою точкою програми був виступ хору Н. Дому, під управою панни Софії Дорофтей. Хор відспівав вісім пісень: три Леонтовича, одну Степового і чотири Кошиця. Хор зо своєю дірігенткою вивязався добре.

В другій точці програми виступив хор парохії св. Йосафата під управою п. Олександра Лаврова. Хор відспівав з добрим успіхом пять пісень — одну Леонтовича, одну Степового, одну Лисенка і дві Кошиця. Оба хори від зібраної публики одержали рясні оплески.

Головний реферат про хорову і музичну діяльність Олександра Кошиця виголосив бувший член капелі Кошиця і бувший дірігент рочестерського хору та мандолінової орхестри, а теперішний дірігент хору парохії св. Кирила і Методія в Олифант, Па., п. Лев Сорочинський.

Остання частина програми складалась з пісень виконаних обома хорами разом, які виконали шість пісень. Підчас зупинки на сцену являється сам ювилят проф. Кошиць. Посипалась буря оплесків. Панна Дорофтей виголосила перед уставленими хорами, приявним на сцені проф. Кошицем і цілою публикою привіт, вручаючи ювилятови накінець ювилейний дарунок. По тім прийшов до слова сам ювилят і виголосив щиру, зворушливу і глибоко навчальну промову, в якій порушив значіння нашої пісні і цілого народнього мистецтва. Знов буря оплесків нагородила щирі слова ювилята. Далі почалась дальша програма, в якій зединені хори, раз під проводом дірігентки панни Дорофтей, а раз під проводом Лаврова, виконували ріжні пісні. Пан Лаврів опісля зложив ще привіт ювилятови в імені отця пароха Турули, що з важних причин не міг бути приявним. Останні дві пісні злучені хори виконали під проводом п. Льва Сорочинського з Олифанту, Па., закінчуючи українським національним гимном.

Концерт зробив на приявних велике враження. Вони ще довго не опускали галі Народнього Дому, немов не хотіли розставатись з таким гарним настроєм. Концерт випав надзвичайно гарно, бо була добра підготовка, до якої найбільше причинились комітетові, Анна Луцишин, Катерина Федьків, Ст. Сидір, оба хори і їх дірігенти. Також причинились до успіху всі орґанізації, що піддержали цей концерт.

Другого дня заходом українського Народнього Дому відбувся в честь ювилята бенкет. При гарно застелених столах засіло чимало гостей, серед них сам ювилят. Голова Н. Дому, в своїй промові подякував молоді, що сповнила свою громадянську повинність і вшанувала попереднього дня гарним концертом діяльність нашого славного дірігента і композитора, п. О. Кошиця. Товстмайстром на тім бенкеті був гість з Олифанту, п. Л. Сорочинський. Він покликав до слова представників ріжних організацій, які складали ювилятови привіти. Накінець забрав слово ювилят і з щирого серця подякував за відмічення його праці так гарним концертом, та щераз дав приявним доклад про вагу української пісні. Приявні приняли промову ювилята щирими, рясними оплесками.

Д. Братусь.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що бути влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(4)

Грецькі кольонії на Україні та їх вплив на українську культуру.

В VII. столітті перед Христом на українськім чорноморськім побережжі появляються перші грецькі кольоністи, що закладають тут торговельні міста для торговлі рільничими продуктами з місцевою людністю. Повстають від заходу до сходу міста Тирас, Ольбія, Херсонес, Пентікапей, Тамагархе та другі. Східна група грецьких кольоній по розгромленні скитів Дарієм навіть зорганізувалася в федерацію так званий **босфорський** союз, що серед ріжних хуртовин як республика то знов як монархія перетревав від V-го століття перед Христом до IV-го століття по Христі.

Грецькі кольоністи дали знов тонку верству грецької культури нашим предкам. Гіперборейці, як їх називають перші грецькі автори, чи вже анти, як їх називають пізніші автори, не тільки торгували з греками збіжем, вони теж купували вироби грецького артистичного промислу, керамічні та металеві; вони присвоюють **собі грецькі товариські форми.**

Їх лучить з греками навіть **релігійний культ** особливо для жіночих божеств. **Легенда про Іфігенію** на Тавриді, себто на Кримі, як жрекиню богині — Діви, це відгомін такого культу серед праукраїнців. Геродот оповідає навіть, що висланники дівчата з України приїздили по жнивах на **остров Дельос** та приносили жіночим грецьким божествам Артеміді та мабуть Деметрі плоди української землі (далекий відгомін нинішних обжинок на Україні).

Взагалі проникання грецької культури на староукраїнську було більше ніж нам досі видавалося. Не диво проте, що вістка записана Нестором про апостоловання св. Андрія над Дніпром в околиці Києва, є в світлі нинішньої науки зовсім можливою, бо св. Андрій дійсно мав апостолувати поміж чорноморськими греками.

Грецький світ підтримував характеристичні **трипільцям естетичні** замилування, що видно в українськім народнім мистецтві, в ноші, в погіднім підході до життя та у веселій вдачі. Грецькі впливи були доволі сильні серед племен, близше моря та Дніпрового водного шляху, отже серед Уличів, Тиверців та київських Полян. Наш літописець характеризуючи життя українських племен перед хрещенням, підкреслює їх вищий культурний рівень. Українські предки під грецьким іменем Антів перетревали мало що аж до наших історичних часів.

Ґоти на Україні та деякий вплив германської культури.

Чорноморський грецький світ знищили в III. столітті германські ґоти, що прийшли тут з північного заходу та аж до приходу гунів, або до так знаної в історії вандрівки народів (345 по Христі) запанували над місцевою праукраїнською рільничою людністю. Культура войовничих ґотів була куди нижча від культури місцевих людей, тому культурно ґоти підпадали під вплив антів. Наприклад антські майстри виробляли для ґотських ватажків естетичні вироби. Збережені з того часу імена антських провідників Бож, Мезамір мають вже навіть словянський характер, що вказує, що та людність говорила вже й словянською мовою.

Ґоти приняли християнство, з християнством зачало ширитися й письмо, що не було без впливу на місцеву українську людність. Хто знає чи це якесь загадочне „руське письмо" з IX. століття, отже з передхристіянських часів, яке мав тут найти св. Кирил в часі своєї місії на чорноморських берегах, не було ґотського походження, якоїсь української людности на Кримі, змішаної з ґотами.

По ґотах приняли наші предки нові звичаї родинного життя: германський спосіб сватання через купування нареченої та головство батька в родині, себто суспільний патріярхальний устрій. Жінка з передового становища сходить на рівнорядне з мущиною.

Хуртовина вандрівки народів, що знялася над Східною Европою, переходила здебільша понад голови осілої рільничої людности, бо по свідоцтву византійського писателя Прокопія анти занимали в семім столітті по Христі простори нинішньої України від долішнього Дунаю по Озівське море. Говорили тою самою мовою, що й другі словяне (очевидно подібною) та через свої внутрішні незгодини не творили одної державної організації — пише Прокопій.

В осьмім столітті на передодні наших історичних часів вже й сама назва антів заникає а византійські писателі вже говорять про поодинокі українські племена, які вже також знає автор нашої найстаршої літописи Нестор. В XI. столітті вже й згадується назва „Русь".

Історичні часи несуть зі собою першу крізу української культури.

В IX. столітті повстала над Дніпром з осередком в Києві перша українська держава. Настало тоді в наших степах спокійніше й київська держава увійшла в торгові та політичні звязки з византійською державою, найкультурнішою країною тогочасного світа. Україна стала **навіть транзитним краєм,** бо через її територію переходили тоді два важні світового значіння торговельні шляхи. Один водний шлях, званий „путь із Варяг до Греки", йшов з Византії, Чорним морем, Дніпром до системи менших рік та до фінського заливу. Другий сухопутний, що йшов з арабських країв через Каспійське море, Волгою, північною границею української степової смуги на захід до Польщі та Німеччини. Оба ті шляхи перехрещувалися в Києві і це сприяло зростови української столиці.

Тими теж шляхами йшли через Україну й культурні впливи ріжних тогочасних культурних світів: східно-християнського, західньо-християнського, арабського та жидівсько - хазарського.

Колись українські племена (як їх там звати — трипільці чи гіпербореї,) були культурніші від своїх сусідів, чи теж наїзників; тепер було навпаки. Українські племена не могли й рівнятися з так високо культурними народами як византійці чи араби, тому ясним стало, що при живих звязках нище культурні українські племена мусіли підпадати вже не під впливи культурніших сусідів, але прямо механічно принимати їх культуру. Дотеперішна українська культура попала в стан острої крізи; була поважна небезпека повної її загибелі.

Та кріза української передісторичної та протоісторичної культури символічно немов представлена в леґенді нашого старого літопису про послів чотирьох сусідних культурних світів: східньо-християнського, латино-християнського, арабського та жидівсько-хазарського до Володимира В. Кожен пропонує приняти його віру. Володимир радиться своєї ради та висилає ніби то своїх людей на звіди, котра віра найліпша; остаточно вибрано східньо-християнську. Але й без великої надуми можна було бути певним, що вибір паде на найближчу Византію. Наближався час офіціяльної християнізації України, а з нею приходить **нова маркантна культурна верства** східньо-християнської культури, на дотеперішні: трипільську, індогерманську, грецьку культурну верству.

(Дальше буде).

ДЛЯ НИХ ВІЙНА СКІНЧИЛАСЯ.—Німецька світлина, переслана радіом з Берліну, показує сербських бранців, зібраних в концентраційному таборі десь у Югославії.

БРИТІЙСЬКИЙ БУДЖЕТ.—Сер Кинґслі Вуд, британський міністер скарбу, йде зо своєю дружиною до британського парляменту, щоби предложити там новий британський буджет.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Багато делеґатів запитує мене, чи є в Гарисбурґу які українські родини, в яких моглиб поміститись делеґати начас Конвенції. Отсим повідомляю, що таких родин нема. Длятого всі делеґати будуть змушені мешкати в готелях.

Також повідомляю всіх питсбурських делеґатів, котрі хочуть дістати знижку на залізницю, щоби про це повідомили мене найдальше до 3. травня, то є тиждень перед відіздом. Якщо всі питсбурські делеґати зголосяться їхати разом, то дістануть осібний вагон.

Потяг відходить з Питсбурґа в неділю, 11. травня, в годині 10:05 рано, E. S. TIME.

MARIA MALEVICH,
344 Becks Run Rd., Pittsburgh, Pa.

НОВІ БРИТІЙСЬКІ БОМБИ

Німецька пристань Гамбурґ відчула перший раз силу нових британських бомб. Їх вибух має бути подібний до вибуху вулькану. Вже з того одного можна собі уявити, які великі шкоди такі бомби можуть завдавати.

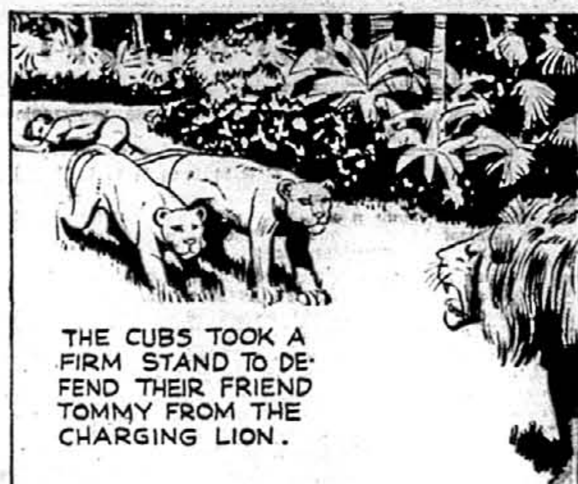
ЩО ЗАГАРБАЛИ?

БЕРЛІН. — Німецьке звідомлення подає, що німці забрали в пристанях країв, що їх загарбали, 872 кораблів, яких загальна поємність виносила 1,900,000 тон.

ЗА СПИС ПСИХОЛЬОҐІВ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Професор психольоґічних наук, Еркес, подав плян, щоб уряд поробив список чільних американських психольоґів і запряг їх до оборонної роботи на психольоґічнім ґрунті. Духові чинники, впряжені до пропаґанди, грають нині величезну ролю в війні, говорив він. Їх дуже добре використовує нинішня Німеччина. Цьому треба протиділати.

ТАРЗАН, ч. 289. Мужні оборонці.

Львинята забрали мужне становище, щоб оборонити свого малого приятеля Тома перед наступаючим лютим львом.

Величезний звір заревів. А відгомін цього реву немов говорив: „Геть мені всі з моєї дороги, бо розірву вас!"

Та малі львинята не злякались його ревом, лише відповіли своїм ревом. Хоч їх рев не був такий страшний, проте вони не жартували.

Львинята тепер з цілої сили скочили на свойого старшого противника. Як глупо! Старий лев міг відразу їх роздавити.